

# פרשת וארא התשפ"ד

ari.kahn@biu.ac.il

הרב ארי דוד קאהן

## 1. שמות פרק ח (פרשת וארא)

(יח) והפליתי ביום ההוא את-ארץ גִּשׁוֹן אֲשֶׁר עָמַל עָלֶיהָ לְבַלְתִּי הַיּוֹת-שָׁם עָרֹב לְמַעַן תִּדְעַ כִּי אֲנִי ה' בְּקִרְבֵּי הָאָרֶץ:  
(יט) וְשִׁמְתִי פֶלֶת בֵּין עַמִּי וּבֵין עַמֶּךָ לְמַתָּר יִהְיֶה הָאֵת הַזֶּה: (כ) וַיַּעַשׂ ה' כִּן וַיִּבֹא עָרֹב כְּכַד בֵּיתָה פְּרַעָה וּבֵית עַבְדָּיו  
וּבְכָל-אֶרֶץ מִצְרַיִם תִּשְׁתַּת הָאָרֶץ מִפְּנֵי הָעָרֹב:

(כא) וַיִּקְרָא פְּרַעָה אֶל-מֹשֶׁה וְלֹא-הָרִן וַיֹּאמֶר לְכוּ וּזְבַחוּ לְאֱלֹהֵיכֶם בְּאֶרֶץ: (כב) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לֹא נִכּוֹן לַעֲשׂוֹת כִּן כִּי תוֹעֵבֹת  
מִצְרַיִם נִזְבַּח לָהֶן אֱלֹהֵינוּ הֵן נִזְבַּח אֶת-תוֹעֵבֹת מִצְרַיִם לְעִינֵיהֶם וְלֹא יִסְקֻלְנוּ: (כג) דַּרְךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים נִלְךְ בַּמִּדְבָּר וְנִבְחַנְנוּ  
לָהֶן אֱלֹהֵינוּ כַּאֲשֶׁר יֹאמֶר אֱלֹהֵינוּ: (כד) וַיֹּאמֶר פְּרַעָה אֲנֹכִי אֲשַׁלַּח אֶתְכֶם וּזְבַחְתֶּם לָהֶן אֱלֹהֵיכֶם בַּמִּדְבָּר כִּי הִרְתֶּם לֹא-תִרְחִיקוּ  
לְלֶכֶת הַעֲתִירוּ בַעֲדַי: (כה) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה הִנֵּה אֲנֹכִי יוֹצֵא מֵעַמְּךָ וְהַעֲמַרְתִּי אֶל-ה' וְסָר הָעָרֹב מִפְּרַעָה מֵעַבְדָּיו וּמֵעַמּוֹ מִתָּר רַק  
אֲלֵי-יֹסֵף פְּרַעָה הִתַּל לְבַלְתִּי שַׁלַּח אֶת-הַעַלְם לִזְבַּח לָהֶן: (כו) וַיַּצֵּא מֹשֶׁה מַעַם פְּרַעָה וַיַּעֲתֶר אֶל-ה':

## 2. מדרש הגדול שמות פרק ח פסוק יז (פרשת וארא)

מכה רביעית מכת ערוב. מפני מה הביא עליהן מכת ערוב, לפי כשבטלו הלבנים אמרו ילכו למדברות ויצודו לנו דובים ואריות ונמרים להקים במלחמתינו. מיד צוח משה ואמר יש לך מי שיצא לקראת ארי ואינו טורפו, אמר לו הקדוש ברוך הוא אל תירא צא השדה וקרא לחיות רעות ואמור להם כה אמר ה' מיום שבראתי אתכם התקנתי אתכם ליום זה, מחר עשו אחוה זה עם זה ובואו כלכם בערבוביא ושחתו את ארץ מצרים. והלך משה ועשה כן ומיד באו למחר כולן מעורבבין לתוך מצרים, שנאמר ויעש ה' כן ויבא ערב ככד ביתה פרעה ובית עבדיו. ד"א מפני מה הביא עליהם ערוב, מפני כשבטלו הלבנים אמרו הואיל ואין להם מלאכה להתעסק בה יגדלו את בנינו ולפיכך הביא הקדוש ברוך הוא עליהם ערוב.

## 3. רש"י שמות פרק ח פסוק יז (פרשת וארא)

את הערב - כל מיני חיות רעות ונחשים ועקרבים בערבוביא והיו משחיתים בהם. ויש טעם בדבר באגדה בכל מכה ומכה למה זה ולמה זה. ...

## 4. גור אריה שמות פרק ח פסוק יז (פרשת וארא)

ויש טעם בדבר. אבל על דם ועל צפרדע לא קשיא למה הביאם עליהם, משום דבהוה הביא עליהם המכות, לפי שהמים קרוב למצרים ועמהם תמיד, וכן הצפרדעים שביאור (לעיל ז, כח), כי היאור הוא אצלם, וכן עפר הארץ, אבל להביא עליהם חיות רעות, שהם בלתי שכיחים ורגילים, שאינם דרים עם בני אדם, ועכשיו קשיא למה הביא ערוב, ולפיכך הוצרך לומר ש'יש טעם וכו':

## 5. רשב"ם שמות פרק ח פסוק יז (פרשת וארא)

הערוב - אומר אני כי מיני זאבים הם שנקראים ערוב על שם שדרכם לטרוף בלילות כדכת' זאב ערבות ישדדם וכת' זאבי ערב לא גרמו לבקר. וכאשר יאמר מאודם אדום, כן יאמר מעמק עמוק מערב ערוב נויטריניר ב"ל, שהזאב ערוב הוא שהוא הולך בערב, עמק שם דבר, והמעשה קרוי עמוק [וכן] אדום שחור:

## 6. שמות פרק ז פסוק כו - כח (פרשת וארא)

(כו) וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה בֹּא אֶל-פְּרַעָה וְאָמַרְתָּ אֵלָיו כֹּה אָמַר ה' שַׁלַּח אֶת-עַמִּי וַיַּעֲבֹדְנִי: (כז) וְאִם-מָאֵן אַתָּה לְשַׁלַּח הַנֶּה אֲנֹכִי  
נִגַּף אֶת-כָּל-גְּבוּלְךָ בַּצְּפָרְדָּעִים: (כח) וְשַׁרְץ הַיָּאֵר צְפָרְדָּעִים וְעָלוּ וַבָּאוּ בְּבֵיתְךָ וּבַחֲזָר מִשְׁכַּבְּךָ וְעַל-מִטְתְּךָ וּבְבֵית עַבְדֶּיךָ  
וּבְעַמְּךָ וּבְתוֹרֶיךָ וּבְמִשְׁאָרֹתֶיךָ:

## 7. שמות פרק א פסוק ז - יד (פרשת שמות)

(ז) וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיִּרְפוּ וַיַּעֲצְמוּ בְּמַאֲד מְאֹד וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ אֹתָם: פ (ח) וַיִּקֶּם מֶלֶךְ-חָדָשׁ עַל-מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא-  
יָדַע אֶת-יֹסֵף: (ט) וַיֹּאמֶר אֶל-עַמּוֹ הִנֵּה עִם פְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וְעַצּוֹם מְמַנּוּ: (י) הִבֵּה נָתַתְּכֶמָּה לּוֹ פַן-יִרְבֶּה וְהָיָה כִּי-תִקְרָאנָה  
מִלְחָמָה וְנוֹסַף גַּם-הוּא עַל-שְׂנְאֵינוּ וְנִלְחַם-בָּנוּ וְעָלָה מִן-הָאָרֶץ: (יא) וַיִּשְׁיִמוּ עָלָיו שְׂרֵי מִסִּים לְמַעַן עֲנֹתוּ בְּסִבְלָתָם וַיִּבְּנוּ עָרֵי  
מִסְכְּנוֹת לְפְרַעָה אֶת-פְּתָחַם וְאֶת-רַעְמִסִּס: (יב) וְכַאֲשֶׁר יַעֲנּוּ אֹתוֹ כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרֹץ וַיִּלְצוּ מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל: (יג) וַיַּעֲבְדוּ

מצרים את-בני ישראל בפרך: (יד) וימררו את-סייהם בעבדה קשה בחמר ובלבנים ובכל-עבדה בשדה את פל-עבדתם אשר-עבדו בהם בפרך:

8. שמות פרק ד פסוק כב - כג (פרשת שמות)

(כב) ואמר אל-פרעה כה אמר ה' בני בכרי ישראל: (כג) ואמר אליה שלח את-בני ויעבדני ותמאן לשלחו הנה אנכי הרג את-בנה בפרך:

9. שמות פרק ז פסוק י - יג (פרשת וזאת)

(י) ויבא משה ואהרן אל-פרעה ויעשו כן כאשר צוה ה' וישלח אהרן את-מטהו לפני פרעה ולפני עבדיו ויהי לתנין: (יא) ויקרא גם-פרעה לחכמים ולמכשפים ויעשו גם-הם חרטומי מצרים בלטהיהם בן: (יב) וישליכו איש מטהו ויהיו לתנינים ויבלע מטה-אהרן את-מטתם: (יג) ויחזק לב פרעה ולא שמע אליהם כאשר דבר ה':

10. יחזקאל פרק כט פסוק ג

דבר ואמרת כה אמרו אדני ה' הנני עליה פרעה מלך-מצרים התנינים הגדול הרבץ בתוך יאריו אשר אמר לי יארי ואני עשיתי:

11. שמות פרק ח (פרשת וזאת)

(ב) ונט אהרן את-ידו על מימי מצרים ותלעל הצפרדע ותכס את-ארץ מצרים:

(ג) ויצברו אתם חמרם חמרם ותבאש הארץ:

12. שמות פרק ז פסוק יד - כה (פרשת וזאת)

(יד) ויאמר ה' אל-משה כבד לב פרעה מאן לשלח העם: (טו) לך אל-פרעה בבקר הנה יצא המימה ונצבת לקראתו על-שפת היאר והמטה אשר-נהפך לנתש תקח בנדך: (טז) ואמרת אליו ה' אלהי העברים שלחתי אליה לאמר שלח את-עמי ויעבדני במדבר והנה לא-שמעת עד-כה: (יז) כה אמר ה' בנאת תלע על בני ה' הנה אנכי מכה במטה אשר-בידי על-המים אשר ביאר ונהפכו לדם: (יח) והדגה אשר-ביאר תמות ובאש היאר ונלאו מצרים לשמות מים מן-היאר: (יט) ויאמר ה' אל-משה אמר אל-אהרן קח מטה ונסה-ידך על-מימי מצרים על-נהרותם על-יאריהם ועל-אגמיהם ועל כל-מקנה מימיהם ויהיו-דם ויהי דם בכל-ארץ מצרים ובעצים ובאבנים: (כ) ויעשו-כן משה ואהרן כאשר צוה ה' ויגרם במטה ויך את-המים אשר ביאר לעיני פרעה ולעיני עבדיו ויהפכו כל-המים אשר-ביאר לדם: (כא) והדגה אשר-ביאר מתה ויבאש היאר ולא-יכלו מצרים לשמות מים מן-היאר ויהי הדם בכל-ארץ מצרים: (כב) ויעשו-כן חרטומי מצרים בלטהיהם ויחזק לב-פרעה ולא-שמע אליהם כאשר דבר ה': (כג) ויפן פרעה ויבא אל-ביתו ולא-שם לבו גם-לזאת: (כד) ויחפרו כל-מצרים סביבת היאר מים לשמות כי לא יכלו לשמות מימי היאר: (כה) וימלא שבועת ימים אחרי הכות-ה' את-היאר: פ

13. שמות פרק א פסוק יג - כב (פרשת שמות)

(יג) ויעבדו מצרים את-בני ישראל בפרך: (יד) וימררו את-סייהם בעבדה קשה בחמר ובלבנים ובכל-עבדה בשדה את פל-עבדתם אשר-עבדו בהם בפרך: (טו) ויאמר מלך מצרים למילדת העברית אשר שם האחת שפירה ושם השנית פועה: (טז) ויאמר ביגדון את-העבריות וראיתן עליהן אבנים אס-בן הוא והמתן אתו ואם-בת הוא וחייה: (יז) ותיראן המילדת את-האלהים ולא עשו כאשר דבר אליהן מלך מצרים ותסנין את-הילדים: (יח) ויקרא מלך-מצרים למילדת ויאמר להן מדוע עשיתן הדבר הזה ותסנין את-הילדים: (יט) ותאמרן המילדת אל-פרעה כי לא כנשים המצרית העברית כיי-תיות הנה בטרם תבוא אליהן המילדת וילדו: (כ) ויטב אליהם למילדת ויגרב העם ויעצמו מאד: (כא) ויהי כיי-ראו המילדת את-האלהים ויעש להם פתים: (כב) ויצו פרעה לכל-עמו לאמר פל-הבן הילוד היארה תשליכהו וכל-הבת תסנין: פ

14. שמות פרק ט פסוק ב - ז (פרשת וזאת)

(ב) כי אם-מאן אתה לשלם ועודך מחניק בם: (ג) הנה יד-ה' הוזה במקנה אשר בשדה בסוסים בחמרים בגמלים בבקר ובצאן דבר כבד מאד: (ד) והפלה ה' בין מקנה ישראל ובין מקנה מצרים ולא ימות מפל-לבני ישראל דבר: (ה) וישם ה' מועד לאמר מחר יעשה ה' הדבר הזה בארץ: (ו) ויעש ה' את-הדבר הזה מקחרת וימת כל מקנה מצרים וממקנה בני-ישראל לא-מת אחד: (ז) וישלח פרעה והנה לא-מת ממקנה ישראל עד-אחד ויכבד לב פרעה ולא שלח את-העם:

15. בראשית פרק מו פסוק לד (פרשת ויגש)

ואמרתם אנשי מקנה היו עבדיה מנעורינו ועד-עתה גם-אנחנו גם-אבותינו בעבור תשבו בארץ גשן כיי-תועבת מצרים פל-רעה צאן:

**16. רש"י בראשית פרק מז פסוק לד (פרשת ויגש)**

כי תועבת מצרים כל רעה צאן - לפי שהם להם' אלהות:

**17. תורת משה שמות פרק יב פסוק כא (פרשת בא)**

משכו וקחו לכם צאן. איתא במ"ר (ט"ז ב') משכו ידיכם מן הע"ז וקחו לכם צאן, ורש"י פ"י מי שיש לו צאן ימשוך משלו, וקחו מי שאין לו יקח מן השוק, ולעיל (פ' ג') כתיב פסח מצרים מבעשור ה', ולפרשו נ"ל כי במצרים עבדו למזל טלה שהוא מזל ניסן ואז בליל ט"ו המזל ברום המעלה...

**18. בראשית פרק מג פסוק לב (פרשת מקץ)**

וַיִּשְׁמְעוּ לוֹ לְבַדּוֹ וְלָהֶם לְבַדָּם וְלַמִּצְרָיִם הָאֲכָלִים אֹתוֹ לְבַדָּם כִּי לֹא יוֹכְלוּן הַמִּצְרָיִם לְאָכַל אֶת־הָעֶבְרִיִם לָחֵם כִּי־תוֹעֵבָה הוּא לַמִּצְרָיִם:

**19. שמות פרק ט פסוק ח (פרשת וארא)**

(ח) וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁה וְאַל־אֲהַרֶּוּ קָחוּ לָכֶם מֵלֶא חַפְנֵיכֶם פִּיחַ כַּבָּשָׁן וְזָרְקוּ מִשָּׁה הַשְּׂמַיְמָה לְעֵינַי פְּרֻעָה:

**20. שמות פרק ה פסוק ה - כא (פרשת שמות)**

(ה) וַיֹּאמֶר פְּרֻעָה הַיְרֻרְבִּים עִתָּה עִם הָאָרֶץ וְהַשְׂפָתָם אִתָּם מִסְבְּלָתָם: (ו) וַיֵּצְאוּ פְּרֻעָה בְּיָוִם הַהוּא אֶת־הַנְּגִשִׁים בְּעָם וְאֶת־שִׁטְרֵי לֵאמֹר: (ז) לֹא תֹאסְפוּן לָתֵת תְּבוֹן לְעָם לְלַבֵּן הַלְּבָנִים כְּתָמוּל שְׁלֹשׁ הֵם יִלְכוּ וְקִשְׁשׁוּ לָהֶם תְּבוֹן: (ח) וְאֶת־מִתְפָּנֵת הַלְּבָנִים אֲשֶׁר הֵם עֲשִׂים תָּמוּל שְׁלֹשׁ תְּשִׁימוּ עֲלֵיהֶם לֹא תִגְרָעוּ מִמֶּנּוּ כִּי־נִרְפִים הֵם עַל־כֵּן הֵם צָעֲקִים לֵאמֹר גִּלְכָה נִזְבַּחְתָּה לֵאלֹהֵינוּ: (ט) תִּכְבֵּד הַעֲבָדָה עַל־הָאֲנָשִׁים וַיַּעֲשׂוּ־בָהּ וְאֶל־יִשְׁעוֹ בְּדַבְרֵי־שִׁקְרָה: (י) וַיֵּצְאוּ נִגְשֵׁי הָעָם וְשִׁטְרֵי וַיֹּאמְרוּ אֶל־הָעָם לֵאמֹר פֹּה אָמַר פְּרֻעָה אֵינְנִי נֹתֵן לָכֶם תְּבוֹן: (יא) אַתֶּם לָכוּ קָחוּ לָכֶם תְּבוֹן מֵאֲשֶׁר תִּמְצְאוּ כִּי אֵין נִגְרַע מֵעֲבַדְתְּכֶם דָּבָר: (יב) וַיִּפֶץ הָעָם בְּכָל־אָרֶץ מִצְרָיִם לְקִשְׁשׁ קֹשׁ לְתָבוֹן: (יג) וְהַנְּגִשִׁים אֲצִים לֵאמֹר פָּלוּ מַעֲשֵׂיכֶם דְּבַר־יְוָם בְּיוֹמוֹ פֶּאֶשֶׁר בְּהִזּוֹת הַתְּבוֹן: (יד) וַיִּכּוּ שִׁטְרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־שָׂמוּ עֲלֵהֶם נִגְשֵׁי פְּרֻעָה לֵאמֹר מִדּוּעַ לֹא כָלִיתֶם חֲקֵכֶם לְלַבֵּן כְּתָמוּל שְׁלֹשׁ גַּם־תָּמוּל גַּם־הַיּוֹם: (טו) וַיִּבְאוּ שִׁטְרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּצְעֲקוּ אֶל־פְּרֻעָה לֵאמֹר לָמָּה תַעֲשֶׂה כֹה לְעַבְדֶּיךָ: (טז) תְּבוֹן אֵין נֹתֵן לְעַבְדֶּיךָ וְלַבְּנִים אֲמָרִים לָנוּ עֲשׂוּ וְהִנֵּה עֲבַדְיָה מְכִים וְחִטָּאת עֲמָדָה: (יז) וַיֹּאמֶר נִרְפִים אַתֶּם נִרְפִים עַל־כֵּן אַתֶּם אֲמָרִים גִּלְכָה נִזְבַּחְתָּה לָה': (יח) וְעַתָּה לָכוּ עֲבְדוּ וְתָבוֹן לֹא־יִנָּתֵן לָכֶם וְתָבוֹן לַבְּנִים תִּתְּנוּ: (יט) וַיִּרְאוּ שִׁטְרֵי בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶתֶם בָּרַע לֵאמֹר לֹא־תִגְרָעוּ מִלְּבַנְיָכֶם דְּבַר־יְוָם בְּיוֹמוֹ: (כ) וַיִּפְגְּעוּ אֶת־מֹשֶׁה וְאֶת־אַהֲרֹן נֹצְצִים לְקִרְאָתָם בְּצִאתָם מֵאֵת פְּרֻעָה: (כא) וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם יִרְא ה' עֲלֵיכֶם וַיִּשְׁפֹּט אֲשֶׁר הִבְאִשְׁתֶּם אֶת־רִיחֲנוּ בְּעֵינַי פְּרֻעָה וּבְעֵינַי עֲבַדְיָה לְתַת־תִּרְבַּ בִּיזָדָם לְהַרְגָנוּ:

**21. שמות פרק ט פסוק יא (פרשת וארא)**

(יא) וְלֹא־יִכְלוּ הַחַרְטוּמִּים לְעַמֵּד לִפְנֵי מֹשֶׁה מִפְּנֵי הַשְּׁחִין כִּי־הָיָה הַשְּׁחִין בַּחַרְטוּמִּים וּבְכָל־מִצְרָיִם:

**22. רמב"ן שמות פרק ט פסוק יא (פרשת וארא)**

(יא) ולא יכלו החרטומים לעמוד לפני משה - בושו והכלמו וחפו ראשם בהיותם מלאים שחין ולא יכלו מלט נפשם, על כן לא באו בהיכל המלך ולא נראו לפני משה בחוצות והיו בבתיהם מסוגרים:

**23. משך חכמה שמות פרק ט פסוק יא (פרשת וארא)**

(יא) ולא יכלו החרטומים לעמוד לפני משה וכו'. פירוש, שבושו מפני משה, ולא היה כוח בלהטיהם לעשות שחין על משה, אף שהיה סמוך לפלטין של פרעה, ולא בארץ גושן, וכבר חלה בו הצרעת, שידו היתה מצורעת כשלג, ונוח לחול עליו שנית. ובכל זה, לא יכלו להפוך בשרו לשחין, ולכן נכלמו מפניו מאוד, ואדרבא, מהם התחילה מכת השחין, וכמו שאמר "כי היה השחין בחרטומים (ובכל מצרים)".

**24. מדרש הגדול שמות פרק ז פסוק יז (פרשת וארא)**

כה אמר ה' בזאת תדע כי אני ה'. מפני מה לקה נילוס תחלה. לפי שהיו פרעה ועבדיו משתחוין לנילוס נהר ומקטרין לו ומזבחין לו, שנאמר על כן יזבח לחרמו ויקטר למכמתו (חבקוק א, טז), לפיכך אמר הקדוש ברוך הוא למשה הן נילוס נהר ויהפך הוא ומימי מצרים לדם ויהא ריחן כנבלה ויהיה למצרים ולפרעה בושא גדולה שלקה אלהיהן תחלה. ד"א מפני מה לקה נילוס תחלה, שלא יאמרו אלהינו כעס עלינו. מפני מה הביא עליהן מכת דם, מפני שהשליכו את ילדי ישראל לים, שנאמר כל הבן הילוד היארה תשליכוהו (שמות א, כב), לפיכך דן את המים אשר ביאר. ד"א לפי שמנעו בנות ישראל מלטבול כדי למעטם מפריה ורביה לפיכך לקה היאר.

## 25. מדרש הגדול שמות פרק י פסוק כג (פרשת בא)

ומפני מה הביא עליהן מכת חשך, מפני כבודם של ישראל, לפי שהיו בישראל רשעים שאינן מאמינים בגאולה והיו מגלין מסטירין של ישראל למצרים, מה עשה הקדוש ברוך הוא להפרע מהן, הביא חשך על המצרים ולא היו זזין ממקומן והיו ישראל מקברין רשעים שבהם

## 26. מדרש הגדול שמות פרק ז פסוק כו (פרשת וארא)

ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה. מכה שנייה מכת צפרדעים. מפני מה הביא עליהם מכת צפרדעים, לפי שאמרו לישראל לצבור טיט ולעשות לבנים השריץ ארצם צפרדעים. את מוצא נס בתוך נס. לא היו צפרדעים ביאר כל עיקר אלא בו ביום עלו, שנאמר ושרץ היאר צפרדעים. אין לי אלא היאר ומניין שאף הארץ היתה שורצת שנאמר שרץ ארצם צפרדעים (תהלים קה, ל). ואין לי אלא צפרדעים בלבד ומניין לרבות כל החיות המשכלות שבים, שנאמר וצפרדע ותשחיתם (שם עח, מה). ואין השחתה אלא מיתה שנאמר ויאמר דוד אל אבישי אל תשחיתו (ש"א כו, ט). מינין מינין היו הצפרדעים, הראויין לבתים לבתים, לחדרים לחדרים, למטות למטות, שנאמר ועלו ובאו בביתך ובחדר משכבך ועל מטתך. אפלו בגופו של פרעה היו שולטין שנאמר ובכה ובעמך ובכל עבדיך יעלו הצפרדעים. נאמרו הצפרדעים עשרה פעמים כנגד עשרה מקומות שנתמלאו מהם, שנאמר ועלו ובאו בביתך ובחדר משכבך וגו' ובכה ובעמך ובכל עבדיך. ומפני מה התחילה מכת צפרדעים בפרעה תחלה, את מוצא מכת דם לא לקה בה פרעה הרשע, שנאמר ויפן פרעה ויבא אל ביתו ולא שת לבו גם לזאת (שמות ז, כג), אלא נתגאה וכיון שבאת מכת צפרדעים אמר הקדוש ברוך הוא לא תתחיל תחלה אלא בו שנאמר ובכה ובעמך.

## 27. מדרש הגדול שמות פרק ח פסוק יב (פרשת וארא)

יב) ויאמר ה' אל משה אמר אל אהרן נטה את מטך והך את עפר הארץ. מכה שלישית מכת כנים. מפני מה הביא עליהם מכת כנים, לפי שכשבטלו הלבנים אמרו ילכו ויסבלו עפר כרמים, ונגזר על עפר ארצם להיות כנים. ד"א כיון שבטלו הלבנים אמרו יכבדו לנו את השווקים ואת הרחובות, ונעשה עפר ארצם כנים.

## 28. מדרש הגדול שמות פרק ח פסוק כב (פרשת וארא)

כב) הן נזבחה את תועבת מצרים לעיניהם ולא יסקלונו. מגיד הכתוב שהיו המצרים עובדין למזל טלה ולא היו שוחטין בהמה דקה ולא אוכלין אותה. לכך נאמר כי תועבת מצרים כל רעה צאן (בראשית מו, לד).

## מדרש הגדול שמות פרק ט פסוק א (פרשת וארא)

ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה. מכה חמישית מכת דבר. מפני מה הביא עליהן הקדוש ברוך הוא מכת דבר, מפני שכשאבדו תינוקות שלהן אמרו הואיל ואין להן מלאכה ירעו את בהמתנו. וכן הוא אומר ובכל עבדה בשדה (שמות א, יד). הביא עליהם את הדבר, אמר ר' נחמיה כל מכה ומכה שהביא הקדוש ברוך הוא על המצרים היתה מכת דבר בכל אחת מהן. וכן הוא אומר את כל מגפותי (פסוק יד). ואומר ואשלח את משה ואת אהרן ואגף את מצרים בכל מגפותי (יהושע כד, ה), קרא הכתוב המכות מגפות. הא כאיזה צד, בדם מפני המים המלוחין. בצפרדעים מפני החיות המשכלות. בכנים היו עולין בגופן כמחטין ומעלין נומי ומתין. ערוב כמשמעו. דבר כמות שהוא. אין לי אלא בבהמה בלבד ומנין אף באדם, ת"ל בסוסים בחמורים בגמלים בבקר ובצאן. היה הסוס נופל ורוכבו עמו, החמור וחמרו, הגמל וגמלו, הבקר ואכרו, הצאן ורועיהן. ראייה לדבר מן העתידות, שנאמר וכן תהיה מגפת הסוס הפרד הגמל והחמור וכל הבהמה אשר יהיה במחנות ההמה כמגפה הזאת (זכריה יד, טו). אין לי אלא בהמות המפורשות בלבד ומנין אף החיות שאינן ברשותן שמתו בדבר, ת"ל וחיתם לדבר הסגיר (תהלים עח, נ). ד"א וחיתם לדבר הסגיר אלו נפשותיהם, כענין שנאמר ותקרב לשחת נפשו וחיתו למיתים (איוב לג, כב). נמצאת אומר נרמזה להם מכת בכורות ממכת דבר, שהיא גם היא דבר, שנאמר הנה יד ה' הויה, פעם שנייה.

## 29. מדרש הגדול שמות פרק ט פסוק ח (פרשת וארא)

ויאמר ה' אל משה ואל אהרן קחו לכם מלא חפניכם. מכה ששית מכת שחין. מפני מה הביא עליהן הקדוש ברוך הוא מכת שחין, מפני שכשאבדה בהמתן אמרו הואיל ואין להם מלאכה להתעסק בה יחממו לנו חמין במרחצאות. אמר הקדוש ברוך הוא אתם שעבדתם עמי במרחצאות לעדן בהם עצמכם אני נפרע מכם בשחין. וכן הוא אומר כי בדבר אשר זדו עליהם (שמות יח, יא). דנן הקדוש ברוך הוא במה שדנו את ישראל מדה במדה עד שהיו מכריזין כל הרוחץ בחמין נפשו יוצאה.